

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

De Perfectionibvs Moribvsqve Divinis Libri XIV

Lessius, Leonardus

Antverpiae, 1620

Cap. IV. Vtrùm ad conseruationem rerum sufficiat minor influxus Dei,
quàm ad earu[m] creatione[m].

[urn:nbn:de:hbz:466:1-46817](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-46817)

etſi vnica ſit & vnus modi, tamen quadruplici modo concipi potest. Primò, Per modum *ſuſtentionis*, quaſi creatura Deo veluti firmiſſimo fundamento & fundo ſit innixa, & ipſe eam infernè quaſi ſuſtineat, ne in centrum ſui nihili recidat. Sic Dionyſius ſuprà Deum vocat *ſedem omnitenentem, fundum, fundamentum omnium.* & Gregorius, *Deum eſſe infra omnia, & ſubtus creaturam ſuſtentare.* Secundò, Per modum *ſuſpentionis*. Deus enim creaturam ex abyſſo nihili quaſi trahit ſurſum verſus ſeipſum, ad eſſe, & ad ſpeciem certam, & in ea illam quaſi ſuſpenſam tenet, ne in ſuam abyſſum, vnde educta eſt, recidat. Sic Anſelmus ſuprà, *Portat, inquit, omnia, id eſt, ſurſum tenet ne decidant, & in nihilum reuertantur, vnde creata ab ipſo fuerant.* Idem inſinuat verbum *dependere, dependentia.* Tertio, Per modum *influxus & ſubminiſtrationis*. Sic D. Auguſtinus & Dionyſius ſuprà vocant operationem, largitionem indefinentem, ſubminiſtrationem *eſſe & naturam.* Idem ſignificatur, cum Deus dicitur omnium *eſſe, omnium vita.* Quarto, Per modum *connexionis & conſtrictionis*. Sicut enim res fluxa, niſi aſſidue conſtringatur & connectatur ſuis partibus, ſtatim diſſluit & diſſoluitur: ita niſi Deus interiùs conſtringat & connectat partiſculas omnes minimas, aut totalitates rei, ipſa tota in nihilum ſoluetur. Hoc ſignificant Patres, cum dicunt, Deum omnia continere, & conſtringere: *κατα κράτος ἔχει ὅσα ἐποίησεν.*

Conſeruatia
creatorum
quatuor mo-
dis concipi-
tur.

CAPVT IV.

*Virum ad conſeruatiõnem rerum ſufficiat minor
influxus Dei quam ad earum creationem.*

26 VERVM occurrit hinc quaſtio Theologo digna, & paulò fuſius more Scholaſtico diſcutienda; vtrum ad hanc conſeruatiõnem ſufficiat concursus quidam, ſeu influxus generalis; an vero opus ſit influxu determinato, qualis neceſſarius eſt, quando res à ſolo Deo producitur. Erunt ſit in iſtis nominibus aequiuocatio (nam influxus vel concursus generalis interdum vocatur qui eſt ordinis naturalis, & concursus ſpecialis qui eſt ordinis ſupernaturalis) *influxum generalem* hinc vocamus, qui ex parte Dei eſt indeterminatus ad hoc vel illud genus rerum, ſed ſolùm determinatur quatenus coniungitur concursui determinato cauſae creatae, & cum eo coaleſcit in vnum totalem & integrum influxum ſufficientem ad rei

An influxus
generalis ſuf-
ficiat ad con-
ſeruatiõnem
rerum.

Influxus ge-
neralis.

rei productionem. Sicut cum Deus ut causa vniuersalis concurrat cum igne ad productionem caloris, præbet quemdam concursum generalem, id est, ex parte sua indifferentem ad hanc vel illam speciem rerum, qui solum determinatur ad productionem caloris, quatenus coalescit cum concursu ignis, qui ex se tendit ad calorem. *Influxum specialem* seu determinatum vocamus, qui ex se, & ut procedit à sua causa, est determinatus ad certam speciem, qualis est influxus ignis ad producendum calorem. Idem cernitur, cum Deus cum causis creatis, habentibus vim determinatam & in ordine suo sufficientem, concurrat ad productionem effectus, & cum animalibus & plantis ad productionem formæ substantialis & totius compositi: ipse enim præbet concursum ex se indeterminatum, causa creata determinatum.

*Influxus
specialis.*

Opinio quorundam.

His positis, quidam considerantes rerum quarundam soliditatem ac permanentiam, putant ad conseruationem rerum non esse opus determinato influxu, sed sufficere concursum generalem, qualis sufficit quando Deus concurrat cum causa creata ad productionem effectus. Vnde etiam si opus sit determinato influxu Dei quando ipse solus rem producit, non tamen opus esse tali influxu, quando se solo postea eam conseruat: sicut ut conderet mundum, & Angelos, & cetera omnia, necessarius fuit influxus determinatus: post primum tamen instans creationis talem influxum dicunt non amplius fuisse necessarium, sed loco illius suffecisse influxum generalem, qualis est is, quo Deus rebus creatis cooperatur.

Fundamentum huius sententia.

Fundamentum huius sententiæ est duplex. Primum est: Quia sicut res natura sua habent vires ad operandum, quibus possint suos effectus producere, Deo solum concursu generali & indeterminato concurrente; ita etiam putant eas habere vires ad sui conseruationem, quibus possint se intimè conseruare, Deo solum generali concursu ad conseruationem concurrente. Alterum est: Quod facilius sit aliquid iam productum conseruare, quam ab initio producere. Vnde etiam si ad productionem opus sit pleno & totali influxu, ad conseruationem tamen satis erit semiplenus & partialis.

Hæc sententia etsi pulchrè videatur excogitata, mihi tamen semper visa à veritate aliena, eamque breuiter refutauit lib. 3. De summo bono n. 31. & sequentibus. Verum quia ibi fundamenta non videntur aliquibus satis clarè explicata, & pauca testimonia fuere adducta, putauit rem totam hic suo loco rursus examinandam. Vnde

Dico

*Eodem influxu
Deus mundum
conseruat,
quo eum à
principio
produxit.*

*1. Probatur
ex Patribus.*

*Non minus
est mundum
conseruare,
quàm creare.*

Ad Hebr. 1.

Dico primò: Eadem actione eodemque influxu quo Deus Angelos & mundum eiusque primarias partes olim produxit, modo etiam conseruat: vnde sicut ille fuit omnino determinatus, ita & iste. Probatur Primò ex Patribus quos supra attulimus, qui docēt, non minus esse, mundum continere ne in nihilum recidat, quàm illum ex nihilo primùm condere. Ita Chrysostomus Hom. 2. in Epist. ad Hebræos: *Non minus est continere mundum, quàm fecisse: sed si oporteat aliquid admirandi dicere, adhuc amplius est: nam in faciendo, rerum quidem essentia producta sunt; in continendo vero, ea que facta sunt, ne ad nihilum redeant, continentur.* Eadem verba habet Commentarius Ambrosij. Dicit *amplius esse mundum continere & conseruare in suo esse, quàm initio creare & dare esse:* sicut amplius est, pondus aliquod continenter tenere suspensum in aëre, quàm ab initio eleuare: respicit enim ad illud Apostoli, *Portans omnia verbo virtutis sue.* Atqui si creaturæ iam conditæ possunt se ipsas tenere in suo esse, & Deus solùm præbet influxum generalem; longè minus est eas conseruare, quàm creare: nam ad sui conseruationem ipsæ cooperantur, & Deus solùm dimidium laborem, vt ita loquar, adhibet. Ad sui creationem non possunt cooperari, sed Deus debet totum per se facere: vnde hinc non adiuuatur, ibi adiuuatur à sua creatura; & ita adiuuatur, vt non ipsi, sed creaturæ assignanda sit propria ratio durationis cuiusque; imò quòd in æternum res durare possit: sicut quando Deus concursu generali cooperatur creaturæ ad productionem effectus, quòd effectus sit huius speciei vel generis, hoc vel illo tempore aut loco fiat; causa propria & primaria huius rei est ipsum agens creatum, non Deus. Longè itaque minus erit Deum res conseruare quàm creare; sicuti longè minus, Deum suo concursu generali, cum rebus concurrere ad productionem effectuum, quàm ipsos effectus creare, aut se solo producere. Longè etiã minus res pendebunt à Deo dum conseruantur quàm cum creantur; quorum vtrumque sententiæ SS. Patrum non videtur consentaneum. Idem Chrysost. Hom. 3. in Epist. ad Colossenses: *Ne putes Filium esse ministrum, dicit eum omnia conseruare, quod non minus est, quàm omnia creare.* At si conseruatio solùm requirit influxum generalem & veluti dimidiatum, verum non erit, conseruare non esse minus quàm creare, vt ostensum est. Deinde non rectè probabitur contra Arrianos, Filium non esse ministrum Patris in rerum creatione. Cùm enim creatio tribuatur Patri, conseruatio Filio, dicere poterit Arrianus, id idè fieri, quia Filius est

S

mini-

minister Patris in conseruando mundo ; quia ei tribuitur id quod facilius est, postquam Pater perfecit id quod difficilius. Vt hoc excluderet Chrysofomus, ait non minus esse conseruare, quàm omnia creare ; ac proinde non esse ministrum, sed Patri potentiâ parem.

Conseruatio est continuatio creationis

S. Augustinus lib. 4. De Genesi ad litteram cap. 12. *Cum Dominus ait, Pater meus vsque modo operatur, continuat ionem quamdam operis eius qua vniuersam creaturam continet & administrat, ostendit.* Si conseruatio est *continuatio operis*, id est operationis diuinæ, ergo non distinguitur à prima operatione, qua creatura est producta. Quòd enim *opus* accipiatur ab Augustino pro operatione Dei, perspicuum est ex consequentibus verbis, cum ait: *Si ab hac operatione cessauerit, eas continuo perituras. ab hac, nempe qua illas condidit. & infra: Non ob aliud in illo sumus, nisi quia id operatur; & hoc est opus eius quo continet omnia. & paulò post: Si hoc opus suum rebus subtraxerit, nec viuemus, nec mouebimur, nec erimus.* vbi manifestum est per *opus* significari operationem & influxum quo Deus primò res condidit & disposuit in suis speciebus & gradibus: quæ operatio ita debet continuari, vt si vel ad momentum cesset, omnia debeant interire. Manifestè ergo repugnat Augustino, & Scripturæ, (iuxta Augustini interpretationem) dicere, illam actionem qua res sunt conditæ, non continuari, sed solùm durare ad momentum, & postea aliam longè minorem succedere, quæ solùm iuuet eas vt seipsas in suo esse contineant.

CREATURA à Deo tenetur in esse, sicut pondus in aère.

Anselmus in cap. 1. ad Hebræos: *Portat omnia, id est sursum tenentur ne decidant, & in nihilum reuertantur, vnde creata ab ipso fuerant; & sustentat ea non labore & difficultate, sed imperio sua potentia.* vbi notandum est, conseruationem rerum explicari ex analogia ponderis quod quis sustinet in sublimi. Nemo autem dixerit, pondus quod ex se, nisi teneatur, deorsum ruit, seipsum in aère sustinere, aut iuuare manum sustententis, aut minori vi sustineri postquam eleuatum est, quàm sit ea vis qua ab initio subleuatum fuerit; aut facilius teneri, quàm eleuari. Alia Patrum testimonia vide supra cap. 111.

Secundò, ex Doctoribus Scholasticis & Philosophis.

Secundò, Probat ex Doctoribus Scholasticis. S. Thomas 1. p. 30 q. 104. art. 2. ad 4. *Conseruatio rerum à Deo non est per aliquam nouam actionem, sed per continuationem actionis qua dat esse: sicut conseruatio luminis in aère est per continuatum influxum à sole.* Atqui actio qua dat esse, est creatio, ergo conseruatio est continuatio creationis.

Idem

Idem manifestū est exemplo quo D. Thomas & alij Theologi sapē vtuntur, cū dicunt, ita mundum pendere à Deo, sicut lumen aëris à sole. Idem a. 2. ad 2. *Sicut nulli effectui præstari potest vt sit causa sui ipsius, potest tamen ei præstari vt sit causa alterius; ita etiam nulli effectui præstari potest vt sit sui ipsius conseruatiuus, potest tamen ei præstari vt sit conseruatiuus alterius.* Hic apertè euertitur fundamentum alterius sententiæ, & comparatio qua illa nititur: negat enim S. Thomas, quòd sicut cum concursu generali causa creata potest producere vel conseruare aliam, ita possit conseruare seipsam, imò negat id ei præstari posse diuinitus, sicut nec ei præstari potest vt sit causa sui ipsius.

Nulli rei præstari potest vt sit conseruatiuus sui directè.

Idem docet Caietanus in illum art. 2. q. 104. *Ea, inquit, quæ per se creantur, à solo Deo conseruantur, & in his est necessariò verum, quòd eadem actio est conseruationis & creationis. tales sunt substantiæ immateriales, & omnia ingenerabilia & inderuptibilia.*

Durandus in 2. dist. 1. q. 2. etli alibi doceat non opus esse concursu generali ad actionem causarum creaturarum; tamen ad conseruationem naturæ earum, docet eundem influxum Dei esse necessarium qui requiritur ad creationem. *Sicut, inquit, in diuinis semper verum est dicere, Filius gignitur, & genitus est à Patre: sic verum est dicere de creatura quamdiu existit, quòd creatur à Deo, & creata est vt sit eadem actio creationis rerum & conseruationis earum.* Et addit ita esse sentiendum, quamuis non solemus sic loqui, *mundus quotidie creatur.*

Mundus semper creatur.

Idem fuse docet Gregorius Ariminensis in 1. d. 45. q. 1. a. 1. concl. 3. allatis multis testimoniis ex Anselmo & Augulino, & in 2. d. 1. q. 6. a. 2. post multa ita concludit: *Quia igitur agens non conseruat nisi continuo producendo seu agendo suum effectum, ideo in quantum conseruat agit, & per consequens potentia conseruatiua est actiua.* Nihil ergo habet potentiam conseruandi seipsum nisi per accidens. Nec obstat quòd hic Auctor cum Henrico videtur conseruationem ponere actionem distinctam à creatione, quia vult eam esse actionem determinatam & productiuam effectus. talis autem non est concursus generalis.

31 Scotus in 2. d. 1. q. 5. dicit quòd *res potest dici semper creari quamdiu manet, quia semper accipit esse à Deo.* & d. 2. q. 2. probat ex Augulino, quòd *sicut aër respectu solis non est factus lucidus, sed fit lucidus, ita creatura respectu Dei numquam est ultimè facta, sed semper fit.* vnde sic argumentatur: *Si creatura respectu Dei non est facta in esse*

ab ipso Deo, sed est quasi in fieri formaliter: ergo formaliter semper ponitur in esse à Deo: & ideo sicut continuè manet, ita continuè est creatio eius à Deo. Idem in 1. d. 12. Creatura semper in essendo aequè pendet à Deo, quia aequè ab ipso per idem velle ipsius habet idem esse. & hoc modo posset dici quod productio personæ semper est in fieri, quia numquam ista personæ habet esse, nisi accipiendo actualiter à producente. & tamen esse personæ, est maximè permanens. Hoc modo esse creaturæ licet sit permanens tamen respectu Dei, à quo semper aequè pendet, semper est quasi in fieri, hoc est actu dependens à causa dante esse, & numquam in facto esse, hoc est in actu separato & independente à quocumque alio, &c. Quibus locis Scotus manifeste docet, non minorem influxum requiri ad conseruationem quàm ad creationem. Denique ne singulos recenseam, eadem est doctrina reliquorum Scholasticorum: nec puto quemquam esse qui vnumquam aliter senserit, aut ea de re dubitauerit. Idem docet Gabriel Vasquez in 1. p. disp. 72. n. 11. vbi dicit continuam rerum conseruationem à Deo esse veram creationem ex nihilo. & disp. 74. n. 17. Conseruatio rei secundum se totam, est vera creatio & productio ex nihilo. & n. 21. materiam primam continuatà creatione nunc conseruari ex nihilo. atqui concursus generalis & quasi dimidiatus non est creatio ex nihilo, vt omnes tacentur. ergo, &c. Molina in 1. p. q. 10. a. 5. disp. 1. Per influxum eundem indiuisibilis actionis qua primò contulit Angelo esse, cum conseruat, & confert illud idem esse toto decursu temporis, quod primò illi contulit, idq; eo ipso, quod ab indiuisibili actione, qua primò cepit illi conferre esse, non desistat. Et infra, quod Angelus duret potius in hac parte temporis quàm in illa, & duret continuè & in æternum, non refert in vim conseruatiuam quæ sit in Angelo, sed in actionem diuinam, qua primò instanti Angelus accipit totum suam esse, & conseruatur in æternum. Denique hanc sententiam ruse docet Suarez in Metaphysica disp. 21. tota. vbi in primis ostendit, conseruationem in eis quæ à solo Deo conseruantur, non distingui à creatione nisi ratione esse enim eandem actionem quæ dicatur creatio in primo instanti quæ rei tribuit esse, conseruatio verò quatenus toto tempore reliquo continuatur, idem esse conferens. Deinde ostendit, non sufficere concursum generalem ad conseruandam rem productam à causa creata, sed opus esse potentiore influxu, quo suppleatur influxus quem causa creata in primo instanti dedit.

3. Probat
rationibus.

Tertiò, Eadem sententia probatur ratione. Primò, Hæc sententia supponit, res omnes creatas quæ à causis creatis non pendunt in sui

32

fui

sui conseruatione, habere vim seipsas conseruandi maiorem vel minorem cum solo concursu generali: quod fundamentum non esse verum, vel ex eo conici potest, quod nullus Doctorum talem vim rebus tribuat, nec quisquam mentionem eius faciat. Et si enim fateantur, quasdam res posse cum concursu generali conseruare alias: negant tamen omnes, aliquam rem hoc modo posse conseruare seipsam; nempe, directe suum esse continendo; sed solum concedunt, eas indirecte & quasi per accidens se posse conseruare. Ita docet S. THOMAS 1. p. q. 104. a. 2. adhibita hac distinctione, quam ceteri approbant. Vbi notandum, dupliciter posse aliquid conseruari: Primo directe, attingendo ipsum esse seu naturam rei, quo modo sol conseruat lumen in aere. Secundo, Indirecte, & ex consequenti, sic aqua gutta se conseruat ne statim diffluat colligendo se in globulos: & aqua intendit suum frigus circumstante calore, & omnia viuientia augent suum calorem tempore hiberno, & anima in animantibus conseruat calorem, & consequenter seipsam, cum calor sit necessarius ad vitam, & omnia viuientia conseruant se, alimentum attrahendo, coquendo, & sibi vniendo, vt instarent quod diffluit. Nunc quaero, de vtro modo conseruationis loquantur, quando dicunt res creatas habere vim se conseruandi cum solo influxu generali. Si loquantur de priore, hunc omnes Doctores negant, & dicunt, sicut impossibile est vt aliquid suum esse primo producat, ita etiam impossibile esse, vt illud directe conseruet: nihil enim eo modo conseruari, nisi ab ea causa, a qua assidue pendet esse rei. Si loquantur de posteriore, non bene coheret sibi haec sententia. Primo, Quia ponit vim quamdam conseruandi sui in rebus, quae suppleat influxum determinatum causae producentis; ita vsufficiat cum influxu generali ad plenam & totalem rei conseruationem. ergo debet directe influere in ipsam esse rei, sicut causa determinata influebat in esse rei: alioquin non poterit dici supplere eius defectum, aut sufficere cum influxu vniuersali. Confirmatur, quia nisi influeret directe, non recte adiungeretur causae vniuersali, quae directe influit ad rei conseruationem. Sicut enim cum creatura dicitur habere vim productiuam effectus cum solo concursu generali, intelligitur posse directe influere (influxu quasi partiali) in entitatem effectus, sic vt cum causa vniuersali constituat vnam integram causam praebentem influxum effectui adaequatum: ita cum dicitur habere vim conseruandi sui cum concursu vniuersali, intelligendum erit ipsam posse co-

Nullus Doctorum hanc vim agnoscit, quae quid se directe conseruet.

Duplex modus se conseruandi, directe & indirecte.

perari intimè causæ vniuersali ad sui conseruationem; ita vt simul cura ipsa vnâ integram causam conseruantem constituat, quæ influxum adæquatam conseruationi totius seî præbeat: alioquin perit vis comparacionis, quia res verè non concurret ad sui conseruationem, sed solus generalis influxus totum faciet; vnde frustra dicitur, quòd res habeat vim se conseruandi cum influxu generali.

Conseruatio indirecta fit per veram actionem.

Secundò, Quia conseruatio sui indirecta fit per veram actionem qua res producit in se aliquem modum vel formam accidentariam, qua resistit causis corruptentibus, vt patet exemplis supra allatis, cum res se colligunt in vnum, vel intendunt suum calorem aut frigus, aut conseruant calorem per animam, aut alimentis se instaurant, &c. atqui illa conseruatio quam ipsi ponunt, non fit per actionem proprie, vt ipsi dicunt, ne cogantur fateri rem producere suam esse, seu effectiuè in illud influere. qua in re rursus non videntur consequenter loqui: vt enim explicent quo modo res se conseruet absque actione, adferunt exemplum rupis seipsam conseruantis in suo loco ne possit depelli, & hominis erecti se firmantis in suo statu & loco. Rupes enim vel saxum non conseruat se in suo loco nisi vera actione qua se inclinat deorsum. Similiter homo conseruat se erectum vi animæ, mediantibus spiritibus, & sic etiam firmat se in suo vestigio. Itaque exempla illa potius contrarium ostendunt; nempe, conseruationem fieri vera actione.

In rebus materia sua incorruptibilibus nulla est vis se conseruandi indirecta.

Tertiò, Quia vis se conseruandi in hac sententia maximè tribuitur rebus simplicibus, vt Angelis, cælis, materiæ primæ. atqui in his nulla est vis se conseruandi indirecte, quia hæc solum tributa rebus obnoxii corruptioni. Ergo non possunt dicere, se per vim conseruandi intelligere eam qua res se indirecte conseruat, ac proinde rursus debent relabi ad vim directæ conseruationis, qualem nemo Doctorum agnouit in rebus creatis respectu sui esse: quia videtur omnino impossibilis, & implicare contradictionem; sicut impleat vt aliquid sibi tribuat esse, aut à seipso positiuam dependentiam habeat. Confirmatur: Quia conseruare dicit aliquam causalitatem, vt communiter Doctores asserunt. ergo vel effectiuam, vel materialem, vel formalem. Atqui res non possunt habere vim se conseruandi effectiuè, vt ostensum est, nisi indirecte. Neque etiam per modum subiecti vel materiæ, cum nulla res sibi sit subiectum vel materia. quod maximè liquet in spiritibus,

bus, in quibus nulla materia. Neque etiam per modum formæ, quia nihil sibi est forma.

35 Dices, Hæc vis se conseruandi nihil est aliud quàm dispositio rei, quatenus non admittit corruptentia; sicut in ferro, durities & materiæ constipatio conseruat ferrum, ne faciliè incaleseat. Verùm hæc non est vis se conseruandi, nisi indirectè, nempe resistendo, vel difficulter admittendo impressiones corruptiuas ab extrinseco. Vnde non reperitur nisi in iis quæ ab aliis causis creatis corrumpi possunt; neque supplere potest defectum intimæ & directæ conseruationis, sed solum iuuat vt res non tam citò corrumpatur à causis contrariis. Quare in rebus illis quæ, nullo modo à causis creatis periri possunt, vt in materia primâ, in cælestibus corporibus, in spiritibus, & in anima rationali, talis vis se conseruandi non reperitur: frustra enim ponerentur præsidia resistendi in arce inexpugnabili.

Dices: Frustrâ quidem in istis poneretur vis conseruandi se contra alias res creatas, cum nullius impressionis corruptiuæ sint capaces: non tamen contra pondus quo ex se, influxu diuino subtracto, tendunt in suum nihili; & contra diuini influxus subtractionem. Vnde habent vim se tenendi in suo esse, influxu diuino media ex parte subtracto. Verùm satis ostensum est, talem vim esse impossibilem: nihil enim potest se tenere in suo esse directè, sed solum indirectè, vt supra declaratum est: qui modus se tenendi non habet locum in rebus incorruptibilibus. Deinde, dum pondus ad non esse, nihil sit aliud, quàm rem ex se non habere esse, sed essentialiter pendere ab alio; hoc ipsò quo subtrahitur influxus tribuens illud esse, necessariò in suum nihilum relabitur, quantumuis alioquin sit incorruptibile & eximium.

Nulla est vis se conseruandi contra diuini influxus subtractionem.

36 Secunda ratio principalis sumi potest ex concursu generali: hic enim concursus talis est, vt per eum solum impossibile sit aliquid produci, tum quia ex se ad hanc vel illam speciem est indeterminatus, vnde debet determinari à concursu causæ particularis; tum quia etiam si fingatur à quibusdam determinatus, tamèn per se est quasi dimidiatus; ergo etiam per illum solum non potest aliquid conseruari. Consequentia probatur; Quia concursus talis, cum ex se sit indeterminatus, non magis tendit ad conseruationem huius rei, quàm alterius, sicut non magis tendit ad productionem huius rei quàm alterius; vnde planè per accidens esset huic rei per talem concursum conseruari. Neque dici potest, hunc concursum gene-

Per concursum indeterminatum nihil potest produci.

gene-

generalem determinari per concursum particularem, quem ipsa res per se præbet ad sui conseruationem, quia talis concursus & cooperatio nunc refutata est. manet itaque iste concursus indeterminatus ad huius rei conseruationem.

Dices: Determinatur ab ipsa re, quia illi identificatur. *Contrà*, 37
 Numquam concursus vel influxus causa determinatur à suo termino, cum sit prior natura vel ratione quàm terminus. vnde ipse terminus ab influxu causæ determinationem accipit: ideo enim terminus productus talis est, quia causa tali modo seu tali influxu in illum influit. Sicut enim causa non determinatur ab effectu, sed *contrà*: ita etiam actio & productio, qua causa producit vel conseruat, non determinatur ab effectu, quia hic natura posterior est, sed effectui determinationem tribuit. *Confirmatur Primò*: Quia iste concursus generalis non magis identificari rei quando illa conseruatur, quàm cum producitur concurrente causa creata: atqui cum producitur concurrente causa creata, concursus generalis non identificatur illi adæquatè, sed solum in adæquatè, sicut gradus entis vel substantiæ identificatur speciei infimæ: vel sicut concursus potentiæ intellectuæ identificatur visioni beatificæ: quæ identitas non sufficit vt ille concursus dicatur determinatus ad conseruationem talis rei. sicut enim gradus entis vel substantiæ secundum se non est satis determinatus ad constitutionem hominis, nisi adiungatur illi gradus inferior, qui ex se sit determinatus ad speciem humanam: ita etiam concursus ex se indeterminatus non sufficit ad rei determinatæ conseruationem, nisi adiungatur illi concursus ex se determinatus. Quod etiam patet exemplo concursus intellectus in visione beatifica: cessante enim influxu luminis gloriæ, non potest visio beata conseruari ab influxu intellectus. *Confirmatur Secundo*: Quia alioquin res non egebit adæquato influxu ad sui conseruationem, sed solum in adæquato, nempe secundum rationem entis; non autem secundum rationem talis entis, verbi gratia, leonis? ac proinde res creatæ, quatenus sunt huius vel illius speciei, non egebunt propria conseruatione, quod videtur absurdum. cur enim magis egeant propria conseruatione secundum gradum genericum, quàm secundum gradum specificum? vel si secundum specificum non egent propria conseruatione, cur secundum gradum genericum egent? Si ita sunt solide vt non egeant influxu Dei determinato, cur egent indeterminato?

Quod influxus Dei determinatur ad huius rei conseruationem, non potest prouenire ab ipsa re.

Res creata etiam egent conseruatione vt sunt distincta,

Con-

38 Confirmatur Tertiò; Conseruatio Dei, qua per se conseruat res creatas, est vera actio, vt omnes Doctores fatentur: omnis autem actio habet aliquè terminum intrinsecum sibi adæquatum. Nunc peto quis sit terminus intrinsecus adæquatus huius actionis? non enim ipsa res tota secundum suam speciem dici potest terminus adæquatus huius actionis, quia hæc adæquatur non influxui generali, qui est veluti partialis; sed toti influxui, qui coalescit ex generali & speciali, per quem adæquatè producitur. ac proinde manifestum est eam non esse terminum adæquatum concursus generalis per se sumpti. Imò ex terminis perspicuum videtur, rem particularem quæ talis est, non posse esse terminum intrinsecum adæquatum concursus indeterminati. Terminus ergo adæquatus concursus generalis erit aliqua ratio generalis reperta in re, vt ratio entis vel substantiæ quæ per se primò tali concursui respondeat: nihil enim aliud fingi potest. Quò posito, manifestè sequitur, res, quatenus sunt inter se distinctæ secundum suas proprias species, non egerè concursu conseruatio Dei, sed solùm secundum rationem communem entis in qua cõueniunt: quod absurdum est. Sic enim distinctio rerum non penderet à Deo post primum instans creationis nisi per accidens, vt supra ostensum. Deinde implicat contradictionem, dari aliquam actionem singularem, cuius terminus adæquatus intrinsecus non sit aliquid determinatum. Vnde etiam implicat, dari aliquam actionem totalem, quæ pro termino intrinseco adæquato habeat rationem aliquam indeterminatam; verbi gratia, rationem entis, & non talis entis: rationem animalis, & non talis speciei animalis. Vnde vlteriùs implicat, dari concursum seu influxum generalem sine speciali. quod etiam expressè docet Molina in Concordia q. 14. a. 13. disput. 3. l. 5. *Ad primum ergo.*

Actioni terminata non potest esse terminus determinatus.

Ex his duabus rationibus perspicuum videtur, hanc sententiam duplicem vel triplicem inuoluere implicantiam. Primò, Quatenus tribuit rebus vim seipsas directè conseruandi. Secundò, Quatenus ponit, concursum generalem posse existere sine concursu speciali à quo determinatur ad hanc speciem rei. Tertiò, Quatenus statuit res posse conseruari in sua distinctione & determinata natura per influxum secundum se indeterminatum.

Inuoluit contradictionem duplicem vel triplicem.

39 Tertia ratio principalis sumi potest ex aliis rebus, quæ assidue à causis creatis dependent; vt sunt, lumen, & obiectorum imagines in aëre, & actus vitales. Ac primùm S. Thomas & passim Doctores tradunt, totum vniuersum ita pendere à Deo, sicut lumen aëris

T pendet

pendet à sole: neque melior comparatio in rebus inueniri potest. Etsi enim mundus videatur res solida quæ per se stare possit, tamen respectu Dei non plus habet firmitatis, quàm lumen & imagines obiectorum, vt supra ostensum. atqui lumen ita pendet à sole, vt semper opus sit æquæ potenti ac determinato influxu; adeò vt non possit minore influxu conseruari quàm primò productum sit. ergo pari modo nec mundus minore influxu Dei conseruari poterit, quàm sit is quo primò creatus est. Confirmatur; Quia sicut lumen nihil est aliud quàm aërem assidue illuminari; ita res creata nihil est aliud, quàm assidua creatio & productio in facto esse, vt ostensum est. Vnde rectè Scotus in 2. d. 2. q. 2. ait, *quamlibet essentiam creatam nihil esse aliud, quàm dependentiam sui à Deo.* omnis enim actio seu productio identificatur suo termino intrinseco, cum nihil sit aliud, quàm ipsa res considerata vt est in fieri, seu vt emanat à sua causa efficiente: & ipsa res nihil est aliud, quàm productio considerata in facto esse. vnde falluntur qui imaginantur creaturam esse quid solidum realiter ab influxu Dei distinctum, quod permanere possit, Dei influxu in totum vel ex parte subtracto. Non sic concipienda est respectu Dei, sed vt terminus intrinsecus actionis diuinæ: sicut lumen est terminus intrinsecus actionis solis. Impossibile autem est, quando res non solum in fieri, sed etiam in conseruari à sua causa pendet, terminum intrinsecum actionis permanere, ipsa actione in totum vel ex parte subtracta.

Denique, vt alias rationes omittam, per se parum probabile videtur, Deum statim post primum instans creationis minuere suum influxum, & dare solum dimidium, vel alium longè minorem quàm antè. Cur enim non poterit idem dici de sole, quando conseruat lumen productum, & de obiectis; quando in aëre diffundunt species seu imagines suas; & de potentiis, quando producant actus vitales? nimirum hæc omnia post primum instans quo produxerunt suos effectus, minorem influxum præbere quo illos conseruent, quia facilius est productum conseruare, quàm primò producere. Hoc si, de his absurdè diceretur, quomodo non absurdum est id asserere de dependentia creaturarum rerum à Deo? Deinde, posita illa sententia, quid fieret si Deus continuaret ipsam actionem creatiuam? quis esset effectus huius continuationis? Si enim conseruatio fit per solum influxum generalem, quid fiet si Deus continuat influxum specialem? an fortè non potest continuare? quis hæc dicet? an idem sæpius creabitur? Denique, nihil videtur posse

posse conuenienter dici, nisi rem per talem continuationem influxus conseruari in eodem esse quod ab initio accepit, sicut videmus fieri in lumine.

41 Dico Secundò: Quòd attinet ad ea quæ non à solo Deo, sed simul cum causa creata intimè in rei entitatem influente producuntur, ea si manent cessante influxu causæ creatæ, à solo Deo conseruantur determinato & integro influxu, qualis necessarius fuisset, si ipse solus illam produxisset. Hæc propositio ijsdem rationibus probatur quibus præcedens: non enim minus res illæ egent determinato influxu Dei ad sui conseruationem quando productæ sunt à causa creata, quàm quando à solo Deo, vt per se manifestum est: atqui cum à solo productæ sunt, egent influxu determinato ad sui conseruationem, nec vllò modo sufficit influxus generalis, vt ostensum est: ergo etiam egent influxu determinato quando productæ sunt à causis creatis, nec vllò modo sufficit influxus generalis. Confirmatur; Quia res dum producuntur egent influxu pleno, determinato, & adæquato; ergo etiam dum conseruantur. Ergo simulatque cessat influxus determinatus causæ creatæ, necesse est illum à Deo suppleri alio influxu determinato, quo res in sua natura determinata conseruetur. nulla epim res seipsam directè conseruare potest, sicut nec seipsam producere, vt satis antè demonstratum est.

Producta à causa secunda, si manent, illa cessante conseruantur à solo Deo in fluxu determinato.

42 Contra hanc sententiam obiiciuntur aliqua argumenta. Primò, Quòd per illam videatur eueri tota Philosophia. Si enim ex eo quòd videmus res aliquas, cessante causa secunda, statim perire, vt lumen & actus vitales; alias non statim, sed sensim perire, vt calorem & frigus; alias diu, alias semper permanere: si, inquam, non possumus hinc colligere, res illas quæ manent habere vim intrinsecam se conseruandi maiorem vel minorem pro cuiusque conditione; quæ autem statim pereunt, non habere vim vllam; sed idè illæ permanent, quòd Deus illas proprio influxu conseruet; hæc non permanent, quòd Deus eas, cessante causa secunda, non conseruet: sequitur, nulla experientia effectuum posse colligi vim & conditionem causæ creatæ; verbi gratia, ignem esse calidum, & habere vim calefaciendi intrinsecam, aquam frigidam, ceram mollem, ferrum durum: poterimus enim dicere, non ignem vrere vi intrinseca, sed Deum ad præsentiam ignis, non ad præsentiam aquæ: ceram recipere impressionem, non quia in se mollis, sed quia Deus concurrat; ferrum non recipere, non quia in

*Obiectiones partis aduersæ.
1. Obiectio.*

se habet duritiem, sed quia Deus non concurrat.

Respondeo, nullo modo id sequi: sicut è coptrario non sequitur, Ex effectibus causarum secundarum colligimus eas habere vires intrinsecas ad eos producendos; ergo ex earum duratione qua durunt, cessante causa illarum secunda, colligimus eas habere vires intrinsecas ad se directe conseruandas. Nullus vniquam Philosophorum vel Theologorum talem collectionem fecit: nullam enim speciem probabilitatis habet hæc collectio: Ex eo quòd sol illuminat aërem, rectè colligimus, illum habere vim intrinsecam illuminandi, & non solum Deum esse causam luminis ad præsentiam solis: ergo ex eo quòd sol permanet post sui creationem, oportet colligere, solem habere vim intrinsecam se conseruandi, & non solum Deum illum conseruare. Item, Si solus Deus est causa conseruationis solis, ita vt sol non sit causa conseruationis sui, nec ad eam concurrat; ergo necessariò fatendum est quòd similiter solus Deus sit causa illuminationis ad præsentiam solis, & sol non habeat intrinsecam vim illuminandi. Idem modus argumentandi applicari potest igni, aquæ, calori, frigori, & omnibus causis creatis. hoc argumento maxime nititur sententia aduersa. Optimè colligimus ex effectibus vires intrinsecas rebus, & conditionem earum natiuam & intrinsecam: quia vel sensu eas vires percipimus, vel apertis iudiciis quæ sub sensum cadunt deprehendimus. dicere autem, sensus nostros in omnibus falli, est tollere omnem veram notitiam ab homine & totam rerum naturam facere merum præstigiū, in quo nihil, quod videtur inesse, reuerà inest. His accedit, omnibus notum esse, nihil repugnare quin aliquid possit agere in aliud, & effectum à se distinctum producere. Vnde nullà subest ratio negandi vires intrinsecas, & veram causalitatem rerum creatarum. Ex rerum autem maiore vel minore permanentia, nemo collegit vniquam, rem vllam habere vim aliquam directe se conseruandi, quia nullo sensu vim illam deprehendere, nec vllis iudicijs illam colligere possumus. Nam sicut nulla res potest habere vim qua cooperetur ad sui productionem, ita neque potest habere vim qua cooperetur ad sui conseruationem, nisi indirectè, vt supra ostensum. Porro comparatio qua nititur hoc argumentum, requirit veram vim se conseruandi effectiue intimo influxu in suum esse, vt supra ostensum est: hæc enim sola potest concurrere cum concursu generali, & supplere vicem causæ creatæ cessantis.

Obiicitur secundo, Si res ipsæ non habent vires intrinsecas quibus

Ex permanentia rerum non possumus colligere, eas habere vires ad se conseruandas.

bus se conferuent in esse, tota duratio rerum erit referenda in solam voluntatem diuinam, non in rerum natiuam conditionem: nec poterit alia ratio reddi, cur lumen subtracta causa secunda statim pereat, calor non statim pereat, nisi quia Deus vult conferuare calorem, non lumen. Idem dicendum erit de anima hominis & bruti.

Respondeo, nullo modo id sequi: quia etsi in ipsis rebus nulla sit vis qua seipsas conferuent, tamen inest ipsis aliqua ratio cur postulent conferuari à Deo breuius, vel longius, vel etiam semper. & ita non est recurrendum ad meram Dei voluntatem. Quæcumque enim talis sunt naturæ, vt etiam si pendeant à causa creata in fieri, non tamen pendent ab ea in conferuari; ea natura sua postulant conferuari à Deo, vt sunt omnes formæ tum substantiales, tum accidentariæ, quæ permanent cessante influxu causæ secundæ; alioquin frustra fierent in mundo; nam statim deberent perire. Quæ verò natura sua pendent non solum in fieri, sed etiam in conferuari à sua causa effectrice; ea non postulant conferuari cessante causa illa. Has duas regulas tradit Suarez in Metaphys. disp. 2 1. Itaque Deus conferuat calorem, non lumen; quia natiua conditio caloris postulat, vt possit durare amota causa propria; luminis autem conditio id non postulat. Cuius ratio est, quia calor est solida qualitas eiusdem rationis in agente & in passio; lumen solum est imago alterius qualitatis, nempe lucis præsentis, sicut & species obiectorum. Vnde semper pendet à præsentia suæ causæ, sicut species quibus aër pingitur, à præsentia colorum. Simili modo actus vitales cum natura sua postulent procedere continuo à suo principio, & in illo recipi; non postulant conferuari illo cessante, sed statim pereunt. Hinc patet cur sit miraculum, si Deus per se conferuet lumen solis in aëre absente sole; non autem sit miraculum, quod conferuet calorem ab eodem sole in aëre productum. Vide S. Thomam 1. p. q. 104. a. 1.

Dices, Si Deus conferuat calorem influxu determinato, subtracta causa producente; ergo calor debet semper durare: si enim causa producat, nempe ignis, semper adesset, semper illum conferuaret. Ergo cum Deus vicem illius in conferuando subbeat, debet semper conferuare.

44 Respondeo, concedendo totum, nisi aliqua causa interueniat, quæ postulet eum non conferuari. Quod enim Deus semel conferuat, semper conferuat, nec vnquam illi suum influxum subtrahit,

Inest rebus ratio cur postulent conferuari à Deo.

Quidquid Deus semel conferuat, semper conferuat, nisi alia causa aliud postulet.

nisi aliqua alia causa creata id postulet. Vnde non conseruat res quantum potest, sicut ignis & sol; sed quantum conditio rerum postulat ut fiat actio & passio. Hinc fit ut calori sensum subtrahat suum influxum vi interna subiecti, vel externa causa frigus producente. Sicut enim ex parte causae efficientis requiritur concursus Dei ut possint res creatae agere; ita ex parte patientis requiritur ut subtrahat influxum suum qualitati inexistenti, ut contraria qualitas possit imprimi. quam sententiam probauimus lib. 3. De summo bono, n. 43. & eam etiam aperte indicat Ludouicus Torres in 2. 2. disp. 72. col. 906. Quod ad animam bruti & hominis attinet, ideo illa separata non haec perit; quia illius esse pendet a corpore & corporis dispositionibus, cum nullam operationem nisi corporalem habeat; vnde non postulat conseruari, sed vniuersali lege debet perire, & influxus conseruatiuus ei subtrahi. (Hinc tamen nulla specie rationis sequitur, quod ipsa res postulet sui interitum, vel subtractionem influxus conseruatiui.) Huius vero esse non pendet a corpore, cum habeat functionem spiritalem, utpote res spiritualis per se subsistens non immersa corpori, nec a corpore pendens; ac proinde incorruptibilis. Id insinuant Patres, cum dicunt animam esse immortalem, quia est imago Dei. hoc enim ei conuenit ratione intellectus & voluntatis. Denique omnis natura simplex per se subsistens naturaliter est incorruptibilis, siue sit corporea, siue incorporea. Cum enim sit simplex, non potest dissolui per impressionem qualitatis corruptiuae, sicut corpora mixta composita ex materia & forma. Et cum per se subsistat, non potest pendere a re aliqua corruptibili. Sic materia prima & elementa (si haec ipsa, ut quidam volunt, sunt prima mixtorum materia) & caeli, item Angeli & animae rationales sunt incorruptibiles, & postulant perpetuam conseruationem.

Obiicitur Tertia: Cuique rei inest naturalis appetitus ad sui conseruationem, & ad resistendum contrariis, ut passim Philosophi docent. atqui omnis appetitus sequitur aliquam potentiam circa rem quam appetit; ergo appetitus se conseruandi supponit potentiam se conseruandi.

Respondeo, Maiorem & Minorem esse falsam. Maior quidem, quia etsi omnibus rebus, praesertim substantiis, inest appetitus conseruandi se in suo statu naturali, ac proinde habeant ad haec aliquam potentiam actiuam, vel quasi actiuam, sicut est vis resistendi; non tamen omnibus inest appetitus se conseruandi in suo esse senti-

*Cuius anima
rationalis est
immortalis,
non bruti.*

entitate actuali (hæc enim duo multum differunt) neque resistendi contrariis, cum multæ contrario careant, ut Angeli, cæli, materia, unde nec potentiam ad hæc habent. Er si enim ista habeant appetitum ut semper sint, non tamen ut se conseruent in esse; sed ut conseruentur à causa, à qua dependent, nempe à Deo, quam non possunt vlllo modo directe vel indirecte iuuare, sicut res corruptibiles, quæ saltem indirecte iuuant ad sui conseruationem. Hinc patet etiam, Minorem falsam esse. appetitus enim qui est in rebus incorruptibilibus ut semper sint, non sequitur potentiam conseruandi quæ in ipsis sit, sed eam quæ est in Deo, à cuius influxu pendet assidue: qui influxus lege naturæ est perpetuus & necessarius, eò quòd ista neque contrarium habeant, neque ab vlllo contrarium habente pendeant.

*In Angelis
& cælis non
est appetitus
ut se conser-
uent in esse, sed
ut conseruen-
tur à sua
causa.*

46 Obiicitur Quartò: Facilius est aliquid conseruare, quàm producere: atqui hoc non potest aliunde prouenire, quàm quòd res producta seipsam ex parte conseruet, & causæ producenti dimidium laborem relinquat. ergo, &c.

Respondeo: Si loquamur de conseruatione directa per internum influxum, Antecedens est manifestè falsum, ut patet in productione luminis, & omnium eorum, quæ per se non solum in fieri, sed etiam in conseruari à sua causa productiua pendet, ut sunt omnes res creatæ quæ à solo Deo conseruantur: hæc enim pendet à Deo multò magis, quàm lumen à sole. Unde non est facilius eas conseruare in esse, quàm primùm producere, ut aperte docent sancti Patres. Si verò loquamur de conseruatione indirecta, quæ fit amouendo corrupentia, vel applicando iuuantia; sic facilius est conseruare quàm producere: facile enim homo equum vel ouem conseruat, quæ tamen nullo modo ipse potest producere. Sed talis modus conseruandi nihil ad rem facit, neque potest suppleri defectum influxus interni causæ à qua essentialiter secundum suam speciem & naturam indiuiduam pendet.

*Non est faci-
lius aliquo
conseruare
directè, quàm
producere.*

47 Obiicitur Quintò: Si Deus influxu determinato res conseruat cessante causa secunda, ergo etiam in anima conseruat hoc modo habitus vitiorum, etiam odij in Deum, quod videtur absurdum: quia per se non posset istos habitus producere, ergo nec per se conseruare.

Respondeo, concedendo quod infertur. Neque id magis est absurdum, quàm quòd concurrat ad actus ipsos peccatorum concursu generali: sicut enim ad munus auctoris naturæ pertinet co-

ope-

*Conservatio
habituum
primorum
pertinet ad
munus Au-
toris natura*

operari suo influxu etiam ad actus peccatorum ut homini constet plena libertas; ita ad eiusdem munus pertinet conservare effectus productos, etiam noxios, quando illi à sua causa propria in conservari effectivè non pendent. Neque id absurdum videri debet, quia isti habitus sunt reales qualitates naturaliter productæ ab actibus, non quatenus actus sunt peccata; (sic etiam solum producant quid morale remanens in anima, quod vocamus peccatum, vel culpam habitualem:) sed quatenus sunt actus vitales animæ, & verè qualitates vitales. Nec obstat, quòd non deceat Deum tales habitus per se in anima producere; quia illorum conditio naturalis postulat produci ab actibus; nec vlla est ratio, cur Deus illos per se producat, cum naturæ rationali fiat noxij, & ad malum illam inclinent. posset tamen producere, si potentiam spectemus. Subest tamen iusta ratio, cur deceat ipsum per se conservare habitum pravam ab actibus malis productum: quod etiam fateri debent illi, qui ad hanc conservationem non requirunt influxum determinatum, sed solum generalem.

Ex his perspicuum videtur Primò, secundum veram Philosophiam & Theologiam tenendum esse, mundum non minore influxu à Deo conservari in esse, quàm quo primum conditus est, sed prorsus eodem. Secundò, res eas quæ à causis secundis productæ ab illis non conservantur effectivè, à solo Deo conservari influxu determinato & adæquato adeò potenti, ut Deus per illam rem produceret, si ea non existeret. Tertio, nullam rem quæ à solo Deo effectivè conservatur, posse perire, nisi ipso liberè influxum suum subtrahente: quod lege ordinaria numquam facit, nisi res contrarium habeat, vel pendeat ab eo quod contrarium habet. Quarto, nullam rem habere vim se conservandi directè, ita ut ratione istius conservationis non egeat determinato influxu Dei: hoc enim implicat contradictionem.

CAPVT V.

*De reliquis duobus titulis, Redemptione,
& Ultimo fine.*

EXPLICATIS duobus titulis primis dominij diuini, Creatione & Conservatione, sequitur ut aliquid dicamus de duobus reliquis. Tertius itaque titulus sit *Redemptio*. Hic ad homines particula.